

Romanes

Konvencija bashi e manushengoro pravo

Prifatime 1948

Sa o manusha i slobodana manusha, hem isto vrednost isi olen nane vazno ki savi nacija pripadinela, ili savo javer mishlenje isi ole, kotar avela, ili savi socialno grupa pripadinela, ili pa dajek javer pozicjla isiole.

Sa e manushen isi olen pravo ko olengoro zivoto, ki sloboda, hem ko lichno sigurnost.

Nikaste na smiinelpes te izlozinelpes ki tortura (te muchinen nekaste n.pr. maribaja te prizanainel) ili pa te ponizinel manushe nekoj, ili te kazninel.

O punoletno djuvlja hem o mursha isi olen pravo te zeninenpes hem te stvorinen familija, nane vazno savi nacija ili savi rasa isi manushe

ili savi religija isi manushe. Isto pravo isi manushe sar keda ljelape hem keda mukelape. Keda lenape duj djene solduj mora te slozinenpes ko lejiba, hem soduj te mangel.

Sa e manushengoro pravo i te mislinenen slobodno, religijozno sloboda isi manushe, hem shaj te maeninel manush pi religija te manglja ili pi vera.

Sa e manushen isi olen pravo ko lengoro slobodno mislibe, hem ko vakeribe.

Sa e manushen isi olen lengoro pravo ki buti, hem te birinel manush soja mangela te kerel buti, te ovol pravilno tretirime hem keda ka achol bizo buti te ovol socialno zashtitime.

Sa o manusha isi olen pravo ko shkolujibe, o sikljovibe ki shkola ljazimi te ovol asavko so ka osetinel manush kaj napreduinela, hem te kerel manushe te ovol pozoralo, hem te djanol manush p;le prava.

Sa e manushen isi olen duznost prema i puv kaj so beshela.

Kovencija bashi o djuvlja te na oven diskriminirime

Prifatime 1979

E djuvlen isi olen pravo ko sa o manushikane prava.

O solduj roditelja i odgovorna pe chavenge.

E chavengoro shukaripa ljazimi te ovol hem vazno.

O zakoni ka pruzinel e djuvlenge te aven o djuvlja ravnopravno e murshencar, hem te ovol len olengoro pravo.

E djuvlen isi olen isto moguchnost te glasinen ko javno glasibe, te ovol len buti ko javno pobare sluzbeno tana, hem te uchestvuinol ko politichko keribe buti, bashi e puvjakiri politika hem ko internaciolnalno organizacije.

Ka ljelpe merke bashi o menibe e djuvlengoro hem e murshengoro socialno hem kulturno ponashibe.

Predrasude (koj sar zivinel, misinela) hem ponizibe prema o suprotno pol mursh prema i djuvli nane to ovol.

Jeke djuvlja isi pravo te ljel te meninel, ili te zadrzinel po drzjanjanstvo sar oj mangela, nashti nikoj te terinel ola lakoro rom te ljel leskoro drzjanjanstvo silaja.

O chave nane te len e dadeskoro drzjanjanstvo automatsko.

E djuvlen isi olen pravo ko shkolujibe, hem ko pobaro shkolujibe hem ki buti.

Nane te ovol vishe o purano mislibe (tretiribe n.pr. prema I djuvli sar angle) ko shkolujibe hem keribe buti.

O uchebnikija nane te oven asavke so sikavena kaj o djuvlja ljazimi te ovolen asavki buti so i samo djuvlenge, nego ljazimi te sikaven kaj o djuvlja ljazimi te podrzinenpes ko lengoro biriba bukakoro.

Jeke djuvlja isi isto pravo te birini po zanati, te ovol ola isto plata sar jeke murshe, socialno te ovol zashtitime, pravo te ovol ola ki buti hem zashtita odotar, familijarno privilegije ko lejiba kreditija tari banka hem javer kreditija.

Na smiinelpes jek djuvli te frdelpes tari buti soske i kamni, ili keda i ko porodilno bolovanje.

O opshtestvo ka proshirinel o moguchnostija e familijenge te ovol len poshukar socialno usluge ki te shaj te keren buti, hem te prisustvuinelpes ko javno opshtestvo.

E djuvlen isi pravo te odluchinen dali mangena te ovol olen chave ili na, hem isi olen pravo kozdravstveno ustanove lechiba.

Isto pravo isi olen keda isi dajek sudiba hem ki pravda.

Na smiinelpes i djuvli kaj oj mora te pripadini nekaske.

E djuvlja isi pravo te beshel kaj oj mangela, odova i lakoro pravo.

Jeke djuvlja isi pravo te ljel kaste oj mangela, te birinelpeske oj rome, te slozinelpes kaste te lel, isto pravo isi ola hem isto obvrške

Ko jek brako, hem isi ola pravo te rodel razvod te manglja oj.

Jeke djuvlja isi isto pravo na staratelstvo (oj te arakel pe chaven) hem te usvojinel javere chave.

Jek djuvli isila pravo te birinel po prezime.

Konvencija e chavengoro pravo

Prifatime 1989

Akate ki Shvedska sa o chave so i pohari taro 18 bersh i chave.

Ko sa so kerelape buti bashi jek chavo, ljazimi e chaveske te kerelpes te ovol hem shukar, e chaven isi isto pravo ko jek zivoto(djivdipe).

Samo so bijangola jek chavo ljazimi te prijavinelpes (registririnelpes), isi ole pravo ko p;lo anav, ko drzanjanstvo hem te shaj te djanel koj i oleskiri daj hem o dat.

Silaja na smiinelpes te odvojinelpes jeke chave tari daj hem taro dat.

Jeke chave shaj te odvoinelpe tari daj hem o dat te i oleske poshukar, sar n.pr. te i jek chavo silujime, ili biaraklo ili te i i daj hem o dat odvojime tena beshle zajedno kaste i poshukar chaveske odoriga ka beshel.

O dat hem i daj tena beshle zajedno te i odvojime, e chave isi pravo te dikelpes soldujencija (te ovol ole kontakti)te nane dajek prchke e chaveske, tena kergabe e chaveske dajek loshnipa.

Na smiinelpes te egarelpes jeke chave ki javer puv bizo odobrije.

E chave isi isto pravo ko lengoro slobodno mislibe hem isi olen pravo te vakeren so mislinena, so mangena keda odnosinelapes dji olende, isto zavisinela kozom o chavo I zrelo.

Jeke chaveskoro misliba sar slobodno religiozno ljazimi te poshuinelpes.

O chave na smiinelpes te izlozinelpes ko nezakonsko hem silaja bizo ov te mangel ki oleskoro privatno familijarno zivoto.

Zakonsko, administrativno hem socialno merke isi o chave te zashtitinenpes taro sa o vrste mariba, fizichko hem psihichko maltretiribe, silujibe, biarakibe hem taro seksualno iskoristibe.

O chave so I ko neodredeno rook odvoime dari bi daj hem dat isi olen pravo ki zashtita ko arakiba, ljazimi te poshtuinelpes leskiri nacija, religija, chib hem leskiri kultura.

O chave so isi olen fisichko ili psihichko handicap (defekti, mana, fisichko mana, psihichko mana) isi olen pravo ko jek shukar zivoto.

E chaven isi pravo ko lechibe (zdravstvo) ki rehabilitacija hem ko socialno sigurnost.

E chaven na smiinelpes te izlozinelpes ko dajek tradicije so shaj te ovel lengere sastibaske opasno.

E chaven isi pravo ko shkolujibe, hem ko razvoj olengoro, sar fisichko hem psihichko, o shkolujibe te sikavel hem te razviinel e chavengoro oset te poshtuinen pe daja hem pe dade, te ovol olen poshtovanje prema pi kultura hem kotar oval avela, te poshtuinel i puv kote so beshela hem odoja kultura, hem javerengere kulture so razlikuinelapes oleskere kulturatar.

E chaven isi pravo ko odmor, ko slobodno vreme, ko keliba, ki rekreacija.

E chaven na smiinelpes te egarenpes javerte negde, te biknenpe hem te iskoristinenpes.

Ni savi kultura, nisavi religija nisavo na smiinela te ovol sar jek izviniba kozom te potisninelpes e djuvlen.

Ni savi kultura, nisavi religija hem nisavo misliba javerchande nane dajek izvinenje jek terni chaj te nashti te zivinel hem te odluchinel oj pe zivotoske.

Mona Sahlin

***Trin dogovorija taro Soedinime Nacije
Internacionalno dokumenti***

- ***Deklaracija bashi e manushengere prava.***
- ***Konvencija bashi o djuvlja kaj sa o vrste diskriminacije na ovol.***
- ***Konvencija bashi e chavengere prava.***

*Bearbetning av originaltexter:
Simone Lindsten, Länsstyrelsen Västra Götalands län
Översättning:*

